

GELOOFSVRAGEN Vraag het aan Theo

Erik DE SMET

- Het Concilie van Trente hervormde het katholieke leven
- Overal werden parochie-registers verplicht

Het Concilie van Trente (in het Latijn *Concilium Tridentinum*, vandaar de term 'Tridentijns') had als doel de toenmalige spanningen in de Kerk op te lossen en de eenheid te herstellen. Later werd het concilie vaak beschouwd als een reactie op het protestantisme, maar reeds de Duitse hervormer Maarten Luther had in 1518 opgeroepen tot een oecumenisch concilie om een einde te maken aan de wantoestanden in de Kerk.

Na moeizame politieke onderhandelingen tussen paus Paulus III en keizer Karel V ging het concilie uiteindelijk in 1545 van start in de Noord-Italiaanse stad Trente. Waarom niet in Rome? Trente was een Italiaans prinsbisdom dat onder het gezag van de keizer viel. De voorzitter was de plaatselijke bisschop, niet de paus.

Het concilie verliep in barre omstandigheden. Paus Paulus IV (1555-1559) weigerde bijvoorbeeld het te heropenen. Ondanks een vrijgeleide voor protestanten om deel te nemen, bleek al in 1552 dat de hereniging met de protes-

tanten mislukte. Trente legde de grondslag van wat men later de Contrareformatie is gaan noemen. In 126 stellingen werd het protestantisme veroordeeld. Tegen 1563 was het werk afgerond, na drie zittingsperiodes en 25 sessies. Historici beschouwen Trente als het einde van de middeleeuwse Kerk en als de aanzet tot een katholieke 'hervorming'.

Het concilie legde de katholieke Kerk een nooit eerder geziene uniformiteit op. Het besliste tot een catechismus (gepubliceerd in 1566) en een uniforme liturgie (afgekondigd in 1570). De katholieke liturgie moest in het Latijn worden gevierd, niet in de volkstaal. Zo werd de Romeinse liturgie, op enkele uitzonderingen na, in de praktijk de enige vorm van misvieren voor de hele rooms-katholieke wereld.

Het Concilie van Trente besliste over veel kwesties, beslissingen die tot vandaag geldig zijn, maar die ook vormgaven aan het kerkelijke leven zoals vele lezers dat nog hebben gekend. Het bevestigde de zeven sacramenten. Die zijn werkzaam *ex opere operato*, dus ook als de bedienaar een onwaardig priester is.

Er werd ook beslist dat kinderen de catechismus moest worden aangeleerd. De canon van Bijbelboeken werd vastgelegd (de ka-

Een lezer vraagt zich af of het het Concilie van Trente (1545-1563) was dat ons oplegde een familienaam te hebben. Wat bepaalde dit concilie nog meer en waarom duurde het zo lang?

tholieke Bijbel verschilt daardoor tot vandaag van de protestantse) en de Latijnse Bijbelvertaling, de Vulgaat, gold als enige maatstaf. De celibaatsplicht van de geestelijkheid werd bevestigd en onderbouwd. Pastoors moesten in hun parochie wonen en bisschoppen moesten theologie hebben gestudeerd, dit om misbruiken te voorkomen en te verhinderen dat adellijke zonen een bisschopszetel cadeau kregen.

Concilie van Trente besliste over veel zaken die tot vandaag geldig blijven

Elk bisdom moest een seminarie openen (voorheen werden priesters vaak privé opgeleid door andere priesters), maar het concilie gaf geen invulling aan die opleiding, wat maakte dat er een vaag verband groeide tussen klein- en grootseminarie. Het kleinseminarie was een middelbare school, maar waren alle leerlingen meteen priesterkandidaat?

Wat met de familienamen? Op 11 november 1563 beslisten de concilievaders dat er in alle parochies registers moesten komen waarin de huwelijken en de doopsels

dienden genoteerd te worden. Dat moest in het Latijn en was bedoeld om dubbelhuwelijken en polygamie te voorkomen, alsook om een duidelijk beeld te krijgen van wie katholiek was gedoopt. Trente spreekt in zijn besluiten alleen van de „naam” van de dopling en die van ouders, peter en meter die in het register moesten worden ingeschreven. Pas later werd het verplicht een christelijke (Latijnse) doopnaam te geven.

In onze streken lagen de familienamen reeds in de veertiende en vijftiende eeuw min of meer vast. Vanaf Trente stonden die namen te boek en veranderde er amper nog wat fundamenteels. Toch duurde het tot het einde van de zestiende eeuw alvorens er overal een doopregister kwam. Parochieregisters waren echter geen uitvinding van Trente. Het oudste doopregister in ons land, het Brusselse, dateert uit 1482. In Frankrijk bleef er een bewaard uit 1334. De definitieve vastlegging van de familienamen gebeurde echter door de Franse revolutionairen met de invoering van de burgerlijke stand.

Vragen of opmerkingen zijn welkom bij *Kerk & Leven*, *Vraag het aan Theo*, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen of via geloofsvragen@kerknet.be.

Scholtes perschef van bisschoppen

Jezüet Tommy Scholtes (58), een Belg van Nederlandse afkomst, is benoemd tot pers- en communicatieverantwoordelijke van de Belgische bisschoppenconferentie. Scholtes werd tot priester gewijd in 1985. Sindsdien vervulde hij meerdere functies in de katholieke media, onder meer bij het Franstalige katholieke persbureau CIP en bij de christelijke radio RCF Bruxelles, die hij mee oprichtte. Hij was secretaris van de Franstalige interdiocesane commissie Media en Cultuur, kerkelijk raadgever bij de ambassade van België bij de Heilige Stoel in Rome en sinds een jaar directeur van de redactie van het *Maison des Médias Catholiques* in Waver, dat de Franstalige katholieke media huisvest. Scholtes is pastoor in Wezembeek-Oppem.

Nieuwe bisschop voor Breda

De paus benoemde mgr. Jan Liesen (51), hulpbisschop van Den Bosch, tot bisschop van Breda in Nederland. Liesen volgt mgr. Hans van den Hende op, die in mei bisschop van Rotterdam werd. Op 28 januari neemt Liesen de zetel van Breda in bezit. Jan Liesen is sinds 1990 als docent exegese, Bijbelse theologie en Bijbelhebreuws verbonden aan het grootseminarie Rolduc. Sinds 2004 is hij lid van de Internationale Theologische Commissie, het adviesorgaan van de Congregatie voor de Geloofsleer. Ook is hij consultant van de Nationale Raad voor Liturgie. (TVH)

Kaarsenmaker en tovenaars met kleuren

Ploegbaas Erwin JANSE en zijn collega's in de sociale werkplaats De Vlaspit maken onder andere kaarsen voor Welzijnszorg. Ze maken een product dat de wereld een beetje beter maakt en daar voelen ze zich goed bij

Jozefien VAN HUFFEL

Her en der branden tijdens de advent de kaarsen van Welzijnszorg. Als dat ook het geval is in de adventskrans bij u thuis of in de parochiekerk, dan moet u weten dat de kaarsen van hoogwaardige parafine, maar allereerst met liefde zijn gemaakt.

„Als dat niet zo zou zijn, dan waren we slecht bezig”, meent Erwin Janse. Iets meer dan zeven jaar geleden ging hij voor het eerst aan de slag in het sierkaarsenatelier van sociale werkplaats De Vlaspit in Scherpenheuvel. Vandaag is hij er ploegbaas.

„Erwin is een tovenaars met kleuren”, lacht Monique De Dobbeler, directeur van De Vlaspit. „Enkel hij heeft de precisie om de mengelingen te maken. En Erwin heeft smaak.”

„Rood, donkerrood, aubergine en wit”, somt Janse de kleuren op die hij voor Welzijnszorg mengde. „Om de juiste kleur te krijgen, moet je de kleurstof op een tiende van een gram nauwkeurig afwegen. Klanten brengen vanalles mee om uit te leggen in welke kleur ze hun kaarsen willen. Een papieren servet bijvoorbeeld, zelfs een stukje van de voering van een jas. Dan maak ik een aantal stalen, zodat de klant bij

een tweede bezoek kan kiezen. Na zeven jaar weet ik meestal meteen hoe ik een bepaalde kleur kan bekomen. Maar het blijft de uitdaging om precies de juiste schakering te kunnen en willen maken, tot het helemaal perfect is.

Dubbele hefboom

De Vlaspit maakt ook kaarsen voor andere niet-gouvernementele organisaties en vzw's, zoals Bond zonder Naam, Amnesty International en Oxfam. Erwin Jan-

se: „Ik voel me er goed bij dat we de strijd tegen armoede en onrecht kunnen steunen met onze producten.”

„Dat we weten dat onze klant ook probeert om de samenleving te verbeteren, is een echte winst situatie”, vult Monique De Dobbeler aan. „Ook kiezen de organisaties voor ons, omdat ze dan behalve hun eigen verhaal ook het verhaal van onze mensen vertellen. De sociale economie is een meerwaarde-econo-

mie. Je gaat op een andere manier met mensen aan de slag en in vele gevallen is het werk bij De Vlaspit ook een hefboom die mensen helpt opstaan uit de armoede. Wie onze kaarsen koopt bij Welzijnszorg, draagt dus eigenlijk twee keer bij aan de bestrijding van armoede.”

In het kaarsenatelier kunnen onder meer mensen terecht die langdurig werkloos zijn en die moeilijk doorstromen naar de reguliere arbeidsmarkt. Voor anderen, die een arbeidszorgstatuut hebben, is het werk in De Vlaspit vooral een dagbesteding. De Dobbeler: „De sierkaarsen worden vervaardigd door een hechte groep van mensen die terecht trots zijn op hun product. Van vloeibare parafine, wat niets zegt, komen we tot meer dan tachtig kleuren en een heel gamma aan vormen. En elke handeling is door mensenhanden gedaan.”

In het atelier zet Erwin Janse intussen een bestelling klaar. Een kaars die een vlek vertoont, legt hij aan de kant om ze opnieuw te smelten. „Net als bij een maaltijd kun je het aan een kaars zien dat die met liefde is gemaakt”, lacht hij. „Aan de afwerking zie je het. Toen ik ploegbaas werd, waarschuwde ik dat ik uit De Vlas-

pit zou vertrekken als we niet meer met de beste parafine zouden werken. Kaarsen uit een fabriek wegen vaak een kwart minder dan ambachtelijke, omdat daar veel meer lucht in zit. En dat merk je ook aan de brandduur.”

Een collega uit het dompelkaarsenatelier komt erbij staan. Jaarlijks worden daar niet minder dan 700.000 kaarsen gemaakt voor de basiliek van Scherpenheuvel. Volgend jaar komen daar enkele honderdduizenden kaarsen bij voor het Waalse bedevaartsoord Banneux.

„Toen ik hier begon, zag ik kaarsen maken gewoon als een handenarbeid als een ander”, vertelt de collega. „Maar intussen denk ik daar op mijn beurt anders over. Het moet altijd netjes gemaakt zijn, altijd perfect.”

In de grote hal waarin de kaarsenmakerij is gevestigd, de theaterzaal van het gewezen parochiehuis van Scherpenheuvel, lijkt een Mariabeeld in elk geval goedkeurend naar de werkzaamheden te kijken. Naast haar sokkel branden twee kaarsen. Of wat had u gedacht?

Meer info via 013 78 46 34, op www.devlaspit.be of www.welzijnszorg.be/doe-mee/webshop.

Erwin Janse pakt kaarsen in. „Net als bij een maaltijd, kun je zien dat een kaars met liefde is gemaakt.” © Jozefien Van Huffel